

- 37 Constantinus Magnus statuit, ne aliquis ad crucis mortem damnaretur.
 38 Crucis Sanctæ signum à quo Constantino apparuit, venerabile admodum Romanis fuit.
 39 Signum Crucis adhuc ante Christi passionem felicitatem, salutemque prænotabat.
 40 Ezechielis locus adducitur.
 41 Furca erectio signum est jurisdictionis cum mero & mixto imperio.

De crucis & furcæ supplicio.

CAPUT V.

- 1 Inter eas pœnas, quibus Romanorum Respublica scelerum prosequatur auctores, ut maxima ultimum supplicium recensetur, l. Si quis forte 6. §. ult. cum leg. seqq. ff. de pœn. l. 4. tit. 31. part. 7. Farinac. in Praxi, tom. 1. quest. 19. Clar. in §. fin. à quest. 76. Guazzin. de defension. reor. defens. 33. cap. 4. Petr. Gregor. Syntagm. Jur. lib. 3. ex cap. 10. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 21. n. 218. in fin. quod est vitæ naturalis ademptio, l. Ultimatum 21. ff. eod. ad quam non temerè, sed rarò rei damnabatur, & non nisi ex atrocissimis criminibus. Bobad. ubi proxime.
- 2 Non tamen omnes simili instrumento, vel modo perimebantur; etenim pro diversitate personarum, ac facinorum multifariam damnati vitam agebant, veluti gladio aut securi decapitati per scelerem, fume intra carcerem strangulati, præcipites acti intra carcerem ex loco destinato, qui vocabatur Robur, vel extra è rupe Tarpeia: in cruce acti per carnificem, ad furcam appensi, flammis absumpti, culeo infuti, projectique in mare, vel fluvium, ac tandem bestiarum immanitate lacerati. Quæ omnia constant ex l. Aut damnatum 8. §. 1. & §. Hofes, l. Capitalium, in princip. & in §. Qui ob inimicitias, & §. Famosos, ff. de pœn. l. Paena 9. ff. ad l. Pompei. de parricid. l. unic. in princ. C. de mulier. que se prop. serv. junxer. l. ult. tit. 19. l. 6. tit. 31. part. 7. D. Covar. in Clem. Si furiosus, part. 2. in princ. num. 12. de homicid. Just. Lips. tract. de cruc. Jacob. Gretser. eod. tract. Joan. Rosin. de antiquit. Roman. lib. 9. cap. ult. versic. Judicio facto, & lib. 8. cap. 28. sub §. de legib. parricid. Farinac. Clar. ac Guazzin. ubi proxime. Sed ex his suppliciis pleraque de communi consuetudine aboleverunt, solumque frequentantur furcæ, strangulationis, & gladii, nisi flagitii enormitas ita insolens sit, ut diriosem, aut turpiorem pœnam oporteat irrogari. Guazzin. d. c. 4. num. 8. & apud nos est lex 6. tit. 31. part. 7. quæ expressim præcipit, & crucis mortem inferri vetat, ubi Gregor. Lop. gloss. ult. docet, iudici non licere insolitum supplicium irrogare, alioqui damnatus ad mortem modo inusitato, jure communi nec intestabilis, nec incapax efficeretur, & qui sententiam tulit, in syndacatu coërebitur.
- 3 Hic meminisse libet quæstionis, an scilicet pœna damnationis ad bestias ultimum supplicium importet: Assertio negativa deducitur ex l. Quicumque 8. ff. ad l. Corn. de fals. ubi datio ad bestias levior pœna ultimo supplicio probatur, unde sic tenent aliqui apud Farinac. sup. q. 115. num. 12. & 100. Assertiva patet ex l. Si quis filio 6. §. Irritum, ff. de injust. rupt. d. l. Capitalium, §. Famosos, l. Qui ultimo 29. ff. de pœn. ubi Gloss. verb. Ad bestias, & ita post alios tenet Farinac. ubi nuper. At Budæus in d. l. Aut damnatum, §. Quicum-

que, ut memorata jura conciliaret, talem excogitavit distinctionem. Aut reus simpliciter damnatur ad bestias, & tunc is non destinatur ultimo supplicio, sed servatur ut eas curet, vel ut cum ipsis more athletarum armis indutus depugnet in publicis spectaculis, unde incolamus, vitæque comite evadere potest belluarum feritate devicta, argumento legis 1. §. Item Senatusconsulto, ff. de postul. l. Athletas, ff. de iis qui not. infam. juncta Glossa ibi, l. unic. C. de athlet. lib. 10. & sic exaudiri debet Consultus in d. l. Quicumque, ff. ad l. Corn. de fals. Aut qui lege, vel sententia jubetur bestiis subjici, quo calu damnatus eis inermis dilacerandus subjacebat, imò solebat clavis affixus, vel funibus alligatus immanitati ferarum exponi, Just. Lips. sup. lib. 3. cap. 11. ubi Budæi conciliationi suffragatur: juxta quæ pœna subjectionis ad bestias ultimi supplicii est, quo sensu accipienda sunt jura in d. l. Si quis filio, & alia nuper adducta. An verò hujusmodi concordia omnino juri consonet, prolixæ indagacionis est, alii perpendant.

4 Ex omnibus his capitalibus suppliciis id sævissimum censetur, cum homo flammis traditur encandus, argumento dictæ legis Capitalium, in princ. Tertullian. ad Martyr. cap. 4. Farinac. d. q. 19. num. 21. Guazzin. cum aliis sup. num. 15. Petr. Fab. lib. 2. semestr. cap. 7. ideoque pietatis intuitu apud Catholicæ Fidei cultores, ubi pœna ignis lege irrogatur, prius compressis faucibus reus interficitur, quam comburatur, nisi hæreticus sit, qui in sua perfidia impenitens perseveret, sicut prænotatum est supra, lib. 2. cap. 10. num. 114. & 119. At nihilominus Just. Lips. lib. 2. cap. 1. putat diriosem fore mortem crucis, quam ignis, ob ignominiam, ac durationem. Et observandum est ex Salliano Annal. tom. 2. anno mundi 2584. num. 127. ignis verbo in sacris Literis omne ultimum supplicium comprehendit. Vide infra, num. 14.

Crucis verò, vel furcæ patibulum omnium turpissimum fuit supplicium, Just. Lips. ubi proxime, Farinac. d. q. 19. num. 11. Valenz. cons. 102. num. 129. Guazzin. d. cap. 4. num. 11. quod latius infra patebit. Gladii honestissimum, ac Nobilium gratià inventum supplicium. Valenz. n. 130. ubi post Just. Lips. comment. ad lib. 15. Annal. Taciti, adnotavit decorum magis esse gladio, quam securi jugulari. Ex quo deducitur decidendi ratio ad l. Aut damnatum 8. §. 1. ff. de pœn. ubi qui gladio occidi præcipitur, securi cædi vetatur; fiet enim morienti injuria, si instrumento minus decenti perimeretur. Hodie securis usus in decapitandis delinquentibus non permittitur. Guazz. in d. cap. 4. in fin. & expressim interdicitur Hispana lege 6. tit. 31. part. 7. in fin. ubi Greg. Lop. gloss. 6. monet non licere iudicibus genus ultimi supplicii lege præscriptum immutare: quod si lex non assignet illud, sed tantaxat mortis pœnam injungat ex usu receptis quam maluerint, pœnâ rei qualitate imponere posse. Adde præmissa num. 2. in fin.

Illud commune fuit omnibus regulariter, qui ultimo afficiebantur supplicio, ut prius flagellis, vel virgis acriter cæderentur, ut deducitur ex l. Paena 9. ff. ad l. Pomp. de parricid. l. unic. in princ. C. de mulier. que se prop. serv. junxer. Just. Lips. lib. 2. cap. 2. cum seqq. ubi de verberum discrimine, & lib. 3. cap. 2. Rosin. d. cap. ult. vers. Judicio facto, Solorzan. de crim. parricid. lib. 1. cap. 10. Petr. Fab. sup.

sup. cap. 6. & 7. quod tamen non perpetuum esse, sentit Lips. ibidem, & maxime locum habere posset limitatio, cum aliquis ad gladii mortem damnabatur, propter supplicii honestatem, & verberum ignominiam, l. Istus fustium 22. ubi Gloss. & L. D. ff. de iis, qui not. infam.

Ad Num. 1.

- 7 Ex hucusque traditis liquidò constat, furcarum supplicium Romanis satis cognitum ac frequentatum, cujus mentio fit in l. Moris 9. §. Iste ferè, ff. de pœn. & aliis, quas D. Covar. in præfati congestit, præter quem hoc ipsum observant Glossa in l. 1. C. de seditios. Just. Lips. de cruc. lib. 3. cap. 1. Rosin. sup. Larreategui Selectar. lib. 8. cap. 9. num. 19. Adrian. Turneb. adversarior. p. 1. lib. 15. cap. 3. Quæ pœna & hodie assidua est ubique gentium, maxime in grassatores, ac fures, l. 6. tit. 31. part. 7. ubi Gregor. Lop. gloss. 6. Just. Lips. lib. 1. cap. 13. in fin. & lib. 3. cap. 7. Guazz. d. cap. 4. num. 8. & plures quos dedimus supra, lib. 2. cap. 9. n. 81.
- 8 De furcæ veteris, ac novæ forma fusè disserit Just. Lips. lib. 3. cap. 3. cum seqq. & cap. 7. inquit furcam novissimè inventam fore instrumentum ex triplici ligno forma jugi veteris confectum, cui appensi homines laqueo strangulantur. Furca apud Romanos una ignominiosa vocabatur, & alia pœnalis, non quia hæc careret infamiâ, sed quoniam illa ad ludibrium, & irrisionem tantum portabatur à servis, qui leve aliquid admiserant, qui præconizantes proprias noxas per viciniam, furciferi dicebantur. Pœnalis autem furca bajulabatur per vias publicas à reis ad mortem damnatis, ut sub ipsa cæderentur, qui inter pœgendum ad patibuli locum flagellabantur. Just. Lips. lib. 3. cap. 1. & 2. de quo inferius, ubi D. Covar. furciferos servos memorat.

Ibi: Quo in loco infelicem arborem.

- 9 In felicem arborem furcam nuncupari, animadvertunt Gretser. de cruce, lib. 1. cap. 21. Just. Lips. lib. 1. cap. 1. ubi de cruce, Larreategui, ac Rosin. ubi proxime, Sallian. sup. tom. 5. anno 3601. n. 4. vel quia infelices efficit, vel quò loco fructuum ex ea insana, horridaque punitorum cadavera pendent. Integram verò seriè solemnium verborum, quæ Magistratus proferebant, ubi reus ultimo supplicio affici debebat, refert Rosin. d. cap. ult. vers. Judicio facto, quæ sic se habebant: Iste, colliga manus, verberato, capite obnubito, arbore infelici suspendito. Unde observant Gretser. & Sallian. ubi proxime, Romanis moris fuisse facies interficiendorum velare. Quomodo qui ad patibulum ducebantur, vexarentur, fusè tradidit Just. Lips. lib. 2. cap. 4. cum seqq. ubi de crucifigendis.

Ibi: Sed & furcam veteres.

- 10 De multiplici acceptione verbi Furca, videndus Calepin. verbo Furca, Turneb. sup. d. cap. 3. & part. 2. lib. 1. cap. 1. qui furciferorum servorum meminere, de quibus supra, num. 8. Furcâ expellere dicimus, cum maximo conatu, totisque viribus propulsumus, ut præfati docent Authores. Cur servi furcam ferre, ut dictum est num. 8. cogentur, tradit Petr. Gregor. lib. 37. cap. 2. num. 5.

nempe ut vicini ab eisdem caverent, quorum flagitia proprio propalabantur ore.

Ad Num. 2.

11 Crux pro furca quondam aliquando usurpabatur, teste Calepino verbo Furca, & verb. Crux, de quo Lips. lib. 3. cap. 4. ubi anidem fuerit patibulum, & furca. Sed & verbum Crux, omne tormentum, agonemque significat, Just. Lips. lib. 1. cap. 1. Calepin. & Nebriss. verb. Crux. Sic Matth. cap. 10. dicitur: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Plaut. Menach. prolog. ait: Aliqua mala crux semper est, quæ aliquid petat. Er apertius Terent. in Anular. cruces meretrices nuncupavit, quia premunt, ac nocent. Similiter Hispanè dicimus quem crucem ferre, si diu quomodolibet affligatur, quod verum est si vox hæc late accipiatur; nam præsc sumpta est cruentus interitus in ligno. Just. Lips. ubi proxime, Theatrum vitæ humanæ verbo Crux, col. 1.

12 Rursus furca pro cruce nonnunquam accipiebatur, ut D. Covar. infra, num. 3. nos edocet, cui accedit Calepin. verbo Furca: ex quo venit ampliandum Consulti responsum in l. Moris 9. §. Iste ferè, ibi: Nec furca subjici, ff. de pœn. nam quod de furca cavetur, & de cruce exaudiri debet, tum ob verbi naturam, & aptitudinem ad utrumque patibulum comprehendendum: tum ob rationem eandem ignominiam, quæ in hujusmodi suppliciis reperiebatur: quò loci animadvertendum est, Just. Lipsium lib. 3. cap. 7. existimasse in eo textu legendum, Nec cruci suffigi: quæ verba à Triboniano immutata asseverat, eo quòd sub id tempus jam sustulerat Constantinus crucis patibulum, & furcæ frequentabatur. At quomodocunque fuerit, tradita ampliatio æquè procedit.

Ibi: At cruci affigebantur clavis nocentes.

13 Sic plerumque eveniebat, sed consueverant etiam rei manibus, pedibusque ligatis crucifigi. Theatrum vitæ humanæ tom. 2. lit. C. verb. Crux, col. 1. lit. D. Just. Lips. lib. 2. cap. 8. & 9. & funibus alligati acrius cruciabantur. Idem d. cap. 8. qui fame, lanceis, aut à volucris dilaniati encabantur. Just. Lips. cap. 12. & 13. Vide eundem lib. 1. cap. 4. ad ea, quæ D. Covar. hic subdit, & hanc distinctionem inter crucem, & furcam agnoscunt Rosin. d. vers. Judicio facto, Just. Lips. lib. 1. & 3. Larreategui d. cap. 9. à num. 17. Petr. Gregor. sup. lib. 31. cap. 17. num. 3. ubi quod acerbior erat crux, quam furca, ob durationem cruciatus (de qua statim) & plurium cruciario- rum meminit.

Ibi: Ex quibus locis apparet crucis supplicium.

14 Crucis patibulum immane, & acerrimum habebatur. Cic. 5. in Verr. crudelissimum, ac terribissimum dixit: Jul. Paulus lib. 5. sentent. tit. 12. summum supplicium vocat, Just. Lips. lib. 2. cap. 1. pœnam extremam, ignisque acerbioram, quia cruciatus cum vita magis protelatur; solebant enim cruciarii biduo, vel triduo superstites pendere, ut de Divo Andrea fertur, qui per tres dies supervixit appensus, Just. Lips. lib. 2. cap. 1. & 12. Unde

Unde supplicium hoc dirissimum fore, præter Lipsium adnotant Rolin. de antiquitatibus Roman. lib. 9. cap. ult. vers. *Judicio facto*. Larreategui *Selectar. lib. 8. cap. 9. num. 17. in fin.* Theat. vitæ hum. sup. col. 1. lit. C. P. Suar. de vit. Christ. disp. 3. q. 46. art. 4. vers. *Quoniam de materia*. Hebræis verò non licebat reos in crucem actos pendentes post solis occasum derelinquere, ut colligitur ex Deuter. cap. 21. quem locum pauld inferius dat D. Covar. Et licet de cruciariis, vel suspensiosis jam defunctis lex egerit ibi, constat tamen latrones, qui cum Domino in crucis acti sunt, crucibus contractis vespere preemptos fuisse, ne in cruce noctu permancerent: sed id ob subsequens Pascha fieri oportuit, prout ex sacro Textu colligitur, Ioan. cap. 10. Aliter Romani, qui solebant ad terrorem, & opprobrium cruciariorum cadavera in patibulo relinquere. Theatrum vitæ humanæ col. 6. lit. F. Vide ad hæc Salian. tom. 3. anno 3013. n. 17.

Ibi: *Genesis cap. 40.*

15 Sunt itidem in sacra Pagina testimonia alia, & exempla supplicii crucis, ut Numer. cap. 25. ibi: *Tolle*, inquit Dominus ad Moysen, *cunctos Principes populi, & suspende eos in patibulis*; id est, crucibus, ut post alios interpretatur Salian. in *Annal. an. mundi 2583. n. 90.* Et Ioan. cap. 10. dicitur: *Percussitque Iesus, & interfecit eos, atque suspendit super quinque stipites*. De quo Salian. an. 2584. num. 178. cum seq. ubi cum aliis opinatur, eos quinque Reges, de quibus sermo est, post mortem cruci affixos. Item Reg. 2. cap. 21. filii Saulis à Gabaonitis in crucem acti sunt, ibi: *Qui crucifixerunt eos in monte coram Domino*. Vide Salian. tom. 3. anno mundi 3013. n. 15.

Ibi: *Exat & de Aman.*

16 De quo vide Just. Lips. lib. 1. cap. 11. Gretser. de cruce, lib. 1. cap. 21. Tornicell. *Annal. anno mundi 3661. per tot.* Salian. plenè anno mundi 3661. à princip. & n. 41. tradit, Amanem fuisse clavis cruci suffixum, à qua post mortem cadaver translatum est in aliud patibulum ad portas urbis Susan. Sic habetur *Esth. cap. ult. vers. 18.* ibi: Pro quo scelere ante portas hujus urbis, & ipse qui machinatus est, & omnis cognatio ejus pender in patibulis.

Ibi: *Ex quibus probatur genus hoc supplicii.*

17 Supplicium crucis, quam & galalum antiqui Latini vocitabant, ubique gentium in malefactores usu receptissimum esse constat, ut apud Persas, Græcos, Assyrios, Ægyptios, Afros, Athenienses, Macedones. Lips. ubi proxime, Theat. vitæ humanæ sup. col. 3. Petr. Gregor. sup. num. 1. cujus initium latet præ antiquitate: tamen jam Nini temporibus secundi Assyriorum Regis patibulum istud non erat ignotum; nam ille anno 43. postquam clavum Imperii tenere cepit, Pharnum Mediæ Regem à se devictum cum uxore ac liberis in crucem ut ageretur præcepit, ut ex Diodor. Sicul. lib. 2. antiquit. cap. 1. & Sabell. lib. 1. emead. 1. refert Theatrum vitæ humanæ ubi nuper, & apud Romanos vetus, veterrimumque supplicium inquit Just. Lips. d. cap. 11. de quo Jul. Paul. lib. 5. *Sentent. tit. 17.* ubi Cujac. Rævard.

conjectan. lib. 1. cap. 16. Annus 43. Nini fuit 2039. ab orbe condito, juxta Chronicon Saliani.

Ibi: *Crucemque ipsam Græcè dictam.*

Verbum *Cruce*, originem ducit à verbo Græco, 18 quod ferre significat. Theatrum vitæ humanæ verb. *Cruce*, in princip.

Ibi: *Sit omninò T, similis.*

Litera T, sive Tau, crucis imaginem refert, 19 ejus scilicet, quæ commissa dicebatur, qualis fuit felix illa, à qua Christus regnavit. Theatrum vitæ humanæ col. 2. lit. C. Just. Lips. lib. 1. de cruce, cap. 7. & 8. Chaffan. in catalog. glor. mundi, part. 1. confid. 38. concl. 99. vers. *Primo*. Spondan. in *Epitome Ansal. Baron. anno 34. n. 29.* D. Isidor. de vocat. gent. Tau litera speciem crucis demonstrat. Tertullian. *advers. Marcion.* Ipsa enim litera Græcorum Tau, nostra autem T, species est crucis, de quo inferius iterum D. Covar. sub vers. *Ezechielis cap. 9. X.* quoque litera crucem refert diversæ formæ, in qua D. Andreas suffixus est, D. Isidor. *origin. lib. 1. cap. 11.* ibi: X, litera, & in figura crucem, & in numero decem demonstrat. Lips. d. cap. 7.

Ibi: *Cum & sine ipso Cruce ipsa imaginem T.*

Et è converso homo sine cruce eandem representat, Justin. Mart. in *apolog. 2. D. Maxim. sermone 54.* ex quibus id observat Theatrum vitæ humanæ sup. col. 11. lit. A.

Ad Num. 3.

Tau apud veteres supplicii, & damnationis notam fuisse animadvertit Just. Lipsius lib. 1. cap. 4.

Ibi: *Sed & furtis nocentes affixos olim fuisse.*

Calistrati verba in l. *Capitalium 28. §. Famosos*, ff. de pæn. à Triboniano depravata non pauci suspicantur; nam cum Consultus secundum eos, crucifigendos scripsisset, Tribonianus secundum tempus, quo Digesta compilavit, verbo crucis sublato, quia tale supplicium jam erat vetitum, prout infra adnotabitur, ejus loco *furca* subrogavit: in qua opinione sunt Cujac. ad *Jul. Paul. lib. 5. Sentent. tit. 1.* Petr. Fab. lib. 2. *semest. cap. 7. vers. Laquei profectò*, Just. Lips. sup. lib. 3. cap. 7. ubi simile objicit Triboniano, de quo supra, num. 12. At Larreategui *Selectar. lib. 8. cap. 9. num. 19.* adversus eos Tribonianum tuetur asserens Juris prudentibus non esse curandum de verbi *figere* proprietate, quod ad clavorum infixionem spectat, nec *furca*, sed cruci convenit, cum in Iure non tam verba, quam mens Legislatoris perpendi debeat. Quibus adjici posset, quod verbum *Furca*, pro cruce accipi solet, ut D. Covarruv. statim edocet, ac præmissum est supra ex aliis, num. 12. unde absque verbi improprietate potuit Consultus dicere, *famosos latrones furcæ figendos*. Nihilominus verosimiliter cum Cujacio & sequacibus præsumi contra Tribonianum potest corruptio illius Textus, qui non semel in simile vitium incidisse

incidisse convincitur; & hoc creditu dignius est, quam quod Callistratus minus propriè loquutus sit, verba *Furca*, & *Figere* confundens: nec Consulti vocum proprietatem contemnere solent, ut notatur in l. *Labeo 7. §. ult. ff. de supellect. legat.* Utcunque sit, Triboniano libenter venia tribui debet, qui pietate, ac religione duce, vestigium omne antiquatæ ignominie S. Crucis ex Pandectarum libris delere contendit.

Ibi: *Ut eandem ratione communis.*

Vide sup. num. 11. 12. & 13.

Ibi: *His ad stipulatur, quod cruce.*

23 Crucem multiformem fuisse apparet ex iis, quæ late congerunt Theatrum vitæ hum. verbo *Cruce*, col. 2. lit. D, tom. 2. Lips. lib. 1. cap. 5. cum aliis, ubi diversas formas crucis, ac crucifigendi demonstrat ob oculos effigies proponens: ubi itidem monet, ab initio homines arboribus suffigi, unde crux arbor, vel stipes infelix, & infamis vocabatur. Lips. lib. 1. cap. 1. Theat. vitæ hum. verbo *Cruce*, in princip. Cujus formæ efficit, in qua Christus est passus, tradit Lips. lib. 1. cap. 10. Theat. vitæ hum. col. 2. lit. C.

Ibi: *Tametsi ex propria verbi significatione.*

24 De quo jam num. 22. cum seqq. Hodie furca propriè dicitur, ubi rei suspensi laqueo per carnificem perimuntur; nam etsi compressis faucibus palo alligatus, non tamen suspensus occidatur aliquis, quod vulgò *dar garrote* dicitur, honestius tamen obiisse censetur, quam in furca.

Ibi: *Eusebius martyrium Petri Apostoli.*

25 Idem observat Baron. *Annal. anno 69.* & ibi Spondan. num. 7. Just. Lips. lib. 3. cap. 8. qui tradit, simili pœna interfectum Calliopium Martyrem: & lib. 2. cap. 12. refert, sub Nerva Victorinum capite versus terram crucifixum triduo vixisse. Plurimos, qui in cruce martyrii lauream adepti sunt, cumulat Theatrum vitæ hum. verbo *Cruce*, à col. 12.

Ibi: *Græcis sanè verba hæc.*

De iis agit Just. Lips. lib. 1. cap. 2.

Ibi: *Nam & autore Suida.*

26 Quod crux palus acutus erat, cui affigebantur nocentes, ostendit Just. Lips. lib. 1. cap. 4. §. 12. & cap. 6. observat homines infigi, cum palo acuto per medium corpus transfodiebantur, quod vulgò *empalar* vocamus, & apud nos in usu non est. Mahometani verò eo supplicio utuntur. Sic infixos putat Justus Lipsius ibi leones, quos crucifixos in Africa vidisse Polybium testatur Plin. lib. 8. cap. 16.

Vers. *Laquei verò supplicium.*

27 Furcæ pœna ubique, tam apud antiquitatem, quam tempestate nostra turpis, fœda, ac probrosa est habita, ut deduci tur ex l. *Moris 9. §. Ista ferè*, ff. de pæn. l. 2. tit. 21. part. 2. cap. *Scelerat.* D. de Faria Novæ Addit. ad Covar.

tior 39. de pœnitent. distinct. 3. & observant Farinac. in *Praxi crimin. quest. 19. num. 11.* Tiraq. de pœnitent. causa 31. num. 6. Valenz. *cons. 102. num. 129.* Joan. de Platea in l. *Omnes, C. de delictoribus*, lib. 10. Guttier. *Practicar. lib. 4. quest. 5. num. 16.* Gigas de crimine laesæ Majestatis, lib. 2. tit. de pœnitent. q. 1. num. 8. Petr. Caball. *99. crimin. casu 197. num. 4.* Just. Lips. de cruce, lib. 3. cap. 1. Petr. Gregor. d. cap. 17. num. 2. Mathienz. ubi mox laudabitur, Card. Tusch. *lit. F. concl. 538. n. 2.* Cujac. in *notis ad Jul. Paul. lib. 5. Sentent. tit. 17. & lib. 16. observat. cap. 1.* Baiard. ad *Clar. in §. Furtum*, num. 69. ubi quod in Gallia non est ignominiosa sicut in Italia, Guazzin. de *defens. reor. defens. 32. cap. 4. num. 11.* Unde licet quoad dolorem mitior hæc pœna sit, quam gladii, ut ex Philosophis, seu Physicis tradit Caball. *casu 99. num. 96.* quem sequitur Guazzin. *num. 12.* tamen ob ignominiam graviorem censetur, Guazzin. Baiard. & Caball. *ubi proxime, quest. 18. n. 85.* Valenz. *num. 131.* & dixi sup. lib. 2. cap. 9. n. 55. Sed & altera ratione durior mors furcæ existimatur, quia scilicet gladio citius vita, & cruciatus finitur. Marta de *jurisdictione*, part. 2. cap. 47. num. 10. Mortem furcæ informem dixere Virgil. lib. 12. *Æneid.* ibi: *Et nondum informis lethi trabe nescit ab alta.* Agripp. lib. 3. sic: *Informis lethi laqueum homines invenerunt, fera nesciunt.* D. Hieron. *epist. 8. ad Paulin.* ibi: *Informe furca lethum.* Eandem fœdam vocat Liv. lib. 2. *decad. 5.* sic: *Hic fœda morte perit, servi manè cubiculum ingressi laqueo dependentem invenere.* Præposteram ait Plin. lib. 2. cap. 25. ibi: *Ne laquei torqueret pœna præpostera.*

Hinc quaeritur, si quis damnetur diversis sententiis ad furcam, & gladium, quæ pœna ex istis irrogabitur? Et gladio necandum tenent Guazzin. sup. num. 12. Baiard. ad *Clar. in §. fin. quest. 99. num. 15.* qui aliter in Gallia observari testatur, & ita juri videtur convenire: sed oppositum nititur æquitate, & in pœnis in mitiorem sententiam propensi esse debemus, nisi delicti atrocitas, propter quod pœna furcæ irrogatur, deponat, ut ignominie quoque reas ad terrorem subjiciatur, argumento legis *Respicendum 11. & l. penult. ff. de pæn. l. Factum 198. §. ult. ff. de pæn.*

Ibi: *Ideo nobiles minimè eo plectendos fore.*

Sic prænotatum est supra, lib. 2. cap. 9. num. 51. 29 & ibi laudatis jungendi sunt Gregor. Lop. in l. 6. *gloss. 6. tit. 31. part. 7.* Valenzuel. *sup. num. 130.* Baiard. in *dicto §. Furtum*, num. 68. & 69. Mathienzo in l. 1. *gloss. 7. n. 4. tit. 14. lib. 5. Recop. Carrer in Praxi crim. §. Circa secundum itaque*, num. 5. Cabal. d. *casu 99. num. 105.* Tusch. *sup. num. 3.* Vide sup. n. 5.

Ex infamia, quæ furcæ supplicio contrahitur, 30 provenit ut nonnunquam cadavera eorum, qui in reatu decesserunt, suspendi jubeantur. Anton. Gom. *variar. lib. 3. cap. 1. n. 79.* Menoch. de *arbitr. casu 285. num. 7.* Bobad. in *Polit. tom. 2. lib. 3. cap. 15. num. 143. in fin.* & alii, quos dedimus supra, lib. 2. cap. 10. n. 112. Vide exempla inferius, num. 33.